

งานขอบ

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ถาม-ตอบ ปัญหารธรรม วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “อานาปานสติกับพุทโธใช้ด้วยกันได้หรือไม่ครับ”

กราบนมัสการหลวงพ่อ โยมมีข้อสงสัยอยากให้หลวงพ่อบอกชี้แนะ ๒ ข้อครับ

๑. โยมใช้อานาปานสติตอนเริ่มต้นนั่งภาวนาครับ พอจิตเริ่มสงบสักพักก็ส่งออกมาจากลมหายใจ โยมจึงใช้ภาวนาพุทโธช่วยสู้กับความคิดที่ส่งออก อย่างนี้โยมทำผิดวิธีไหมครับ (ที่โยมไม่ใช้พุทโธตั้งแต่เริ่มนั่งภาวนาเพราะโยมใช้แล้วจะอึดอัดแฉกกลางอกครับ)

๒. การเดินจงกรมต้องมีท่าเดินที่ตายตัวไหมครับ โยมเดินโดยกำหนดตัวรู้ไว้ที่เท้าเวลาเดินครับ คือใช้กายคตาสติ เดิน จิตก็รู้ว่าเดินครับ แบบนี้ผิดวิธีปฏิบัติไหมครับ ขอบพระคุณหลวงพ่อบอก

ตอบ : ใ้ที่ปฏิบัติๆ ส่วนใหญ่แล้วถ้าคนยังไม่ประพฤติปฏิบัติมันก็ไม่สนใจสิ่งใดว่าจะเป็นการถูกความผิด แต่เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันจะเกร็งทันทีเลยว่าจะต้องทำอะไรๆ เพราะอะไร

เพราะเรื่องจิตนี้เป็นเรื่องนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรม มันไม่ใช่วัตถุที่จับต้องได้ง่าย สิ่งที่เป็นเรื่องนามธรรม เวลาพลังงานที่มันส่งออกไปเป็นความคิด ความคิดนี้มันเป็นเรื่องในหัวใจ แต่พอเวลามันมีการกระทำ ทำดีทำชั่วก็เกิดจากความคิดของตน

แต่เวลาย้อนกลับเข้าไปสู่ใจของตน ย้อนกลับเข้าไปสู่ใจของตน มันเป็นนามธรรมที่มนุษย์จะไขว่คว้าเอาจากที่ไหน เหมือนไขว่คว้าเอาในอากาศ

นี่ก็เหมือนกัน ความคิดๆ เวลาความคิด ผลของความคิด อากาของความคิด เวลาโกรธขึ้นมา โกรธแล้วต้องระบายความโกรธ เวลาที่มีความลุ่มหลงอยากได้สิ่งใดมันก็พยายามแสวงหาสิ่งนั้นๆ

แสวงหาสิ่งนั้นคือการกระทำ คือกิริยา แต่ความจริงๆ แล้วมันก็เกิดมาจากความคิด เกิดมาจากความคิด เกิดมาจากเจตนาของตนอยู่ในหัวใจของตน ฉะนั้น เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านถึงให้ไปแก้ที่ต้นเหตุ

เวลาเราจะไปแก้ที่ต้นเหตุ ท่านพยายามบอกว่า ทำความสงบของใจเข้ามาก่อนเพื่อจะหาที่เกิดความคิดนั้น เวลาเราจะเริ่มภาวนามันถึงว่าจับต้นชนปลายไม่ถูก เวลาจับต้นชนปลายไม่ถูก เห็นไหม

จะให้ทำอะไรได้ ตั้งใจทยอยขึ้นมา เราจะทำสิ่งนั้น มันยังทำสิ่งนั้นได้ แต่เวลาบอกว่า ตั้งใจทยอยขึ้นมาให้หายใจเข้าลึกๆ หายใจออกลึกๆ อานาปานสติ กำหนดพุทโธต่างๆ เพื่อค้นหาหัวใจของตน

อากาๆ ใจ กำหนดลมมันก็รู้ออกมาจากจิต พุทโธๆ มันก็รู้ออกมาจากจิต ทุกอย่างมันรู้ ออกมาจากจิตทั้งนั้นนะ แล้วเราจะย้อนกลับเข้าไปหาจิต มันเลยสับสน พอเราสับสนขึ้นมา เวลาจะทำขึ้นมา เราก็ตั้งใจของเรา

เวลาตั้งใจของเรา เห็นไหม นี่มันอยู่ที่वासना คำว่า “อยู่ที่वासना” บางคนทำแล้ว มันทำแล้วได้ผล บางคนทำแล้วอึดอัด ทำแล้วมันมีความได้แย้งในการกระทำนั้นทุกๆ เรื่อง

นี่เริ่มต้นจากการภาวนานะ ถ้าการภาวนา เพียงแต่คำถามถามว่า เขาทำ ๒ ข้อนี้มันถูกหรือผิด คำว่า “ทำ ๒ ข้อนี้ถูกหรือผิด” นะ

ฉะนั้น เราบอกว่า มันจะเริ่มต้นจากท่ามาตรฐาน ท่ามาตรฐาน ท่านั่งภาวนาก็นั่งขัดสมาธิ เวลาทำเดินจงกรมก็ทำเดินจงกรม นี่มันโดยท่ามาตรฐาน แต่เวลาที่มีการกระทำไปแล้วมันบวก มัน

บอกไปด้วยว่าเวอร์กรรมของสัตว์ มันบอกไปด้วยความต้องการของคน มันบอกไปด้วยความกดดัน ใ้ที่บอกมาๆ ใ้นี้เป็นตัวแปร พอตัวแปรขึ้นมาแล้ว แล้วจะทำอย่างไร

แต่เวลาโดยทำมาตรฐานๆ นั่งสมาธิ เดินจงกรม นี่ทำมาตรฐาน แล้วเวลากำหนดลมหายใจ อานาปานสติกำหนดลมหายใจเข้าออกๆ เวลากำหนดลมหายใจเข้าออกมันต้องมีสติ ถ้ามีสติขึ้นมา

เวลาคน ลมหายใจ เวลาคนเจ็บคนป่วยเวลาหายใจไม่ได้ เขาใช้ออกซิเจน ให้ออกซิเจน ช่วยหายใจๆ ช่วยหายใจเพื่อเอาออกซิเจนเข้าไปในปอดเพื่อไปฟอกเลือด เพื่อต่างๆ นี่มันเรื่องของร่างกาย เรื่องของทางการแพทย์ เวลาหายใจไม่ออกก็ใช้ออกซิเจน

เวลาเราหายใจนี้เราหายใจทั้งนะ คนปกติหายใจตลอดเวลา แต่หลวงปู่ฝั้นท่านบอกว่าหายใจทั้งเปล่าๆ

แต่ถ้าเราตั้งสติ เราตั้งสติขึ้นมากำหนดลมหายใจ รู้ลมมัน รู้ลมมัน กำหนดลมหายใจก็ต้องรู้ลม ว่าตัวลมเป็นตัวอานาปานสติก็ไม่ใช่

มันรู้ตั้งแต่ตัวสติ ตัวสติที่ปลายจมูก รับรู้ผลกระทบนั้น นี่กำหนดลมมันๆ จิตกำหนดลม

เราจะบอกว่า ถ้าจิตมันจะสงบ ลมมันส่วนลมใช่ไหม แต่ถ้าเรามีกิเลส มีการกระทำ เราตั้งใจของเรา เราตั้งใจของเราแล้วเอาใจกำหนดรู้ กำหนดรู้

เวลาหลวงปู่ฝั้นท่านสอนมา **อย่าทิ้งผู้รู้ อย่าทิ้งพุทธโธ**

เราเอาความรู้สึกของเรากำหนดรู้ลม ถ้ากำหนดรู้ลม กำหนดลมหายใจนี้มันส่งออกออกไปรับรู้มันนะ แต่มันไม่ส่งออกไปที่ความคิด ไม่ส่งออกไปที่ความโกรธ ไม่ส่งออกไปที่ความโลภ ไม่ส่งออกไปที่จะอาฆาตมาดร้ายไปทำลายใคร มันส่งออกไปกระทบผลที่รู้ลมมัน ถ้าผลรู้ลมมัน นี่คือการอานาปานสติ

แต่คนถ้าเขาไม่ได้กำหนด เขาไม่ตั้งใจกำหนดรู้ลมนั้น เราก็หายใจอยู่ ทำไมไม่เป็นอานาปานสติ ลมทั้งหมดก็ไม่ใช่เป็นอานาปานสติ คือจริงๆ แล้วมันเป็นวิธีการกระทำเพื่อจะค้นคว้าหาใจของตน จะทำใจให้เป็นสมาธิใจ ทำใจให้มันสงบ

บอกว่าถ้าเป็นสมาธิ พอบอกว่าเป็นสมาธิ ศีล สมาธิ ปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญา เราก็บอกว่าทำใจให้สงบเพื่อให้เป็นสมาธิ

ที่นั่นมันก็เป็นการใช้แย้ง “มันไม่มีความจำเป็น มันใช้ปัญญาไปเลย สมาธิแก้กิเลสไม่ได้”

สมาธิ มันสุขภาพกาย สุขภาพจิต คนเรานะ พิจารณา คนเรานะ สมองเสื่อม คนเรานะ ร่างกายนี้ขับเคลื่อนไม่ได้มันจะทำงานอะไร

“ไม่เป็นไร ไม่ต้องใช้ทำงาน ก็ใช้คิดงาน”

คนเรานั้นก็ต้องร่างกายสุขภาพแข็งแรง ทุกอย่างพร้อม มันทำอะไรมันก็ทำได้ใช่ไหม คนที่แข็งแรงทำอะไรมันทำแล้วมันได้ประโยชน์ คนพิจารณาเขาก็ทำงานได้ เดียวนี้เขามีกฎหมายโรงงานอย่างน้อยต้องจ้างคนพิจารณาด้วย เพราะคนพิจารณาเกิดมาโดยเวรโดยกรรม เกิดมาสิ่งมีชีวิตเหมือนกัน

เราไม่ใช่ดูถูกคนพิจารณา เพียงแต่บอกว่า ถ้าทำโดยสมุญญากับทำด้วยความพิจารณาทำได้อันนั้นนะ แต่ถ้ามันโดยสมุญญามันได้ผลงานที่ดีกว่า ความผิดพลาดที่น้อยกว่าต่างๆ นี่พูดถึงว่าถ้าร่างกายมันแข็งแรง

ที่นี้เวลาว่า “สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ ไม่ต้องทำสมาธิ”

เวลาคนเกิดมาสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงนี้เป็นบุญกุศล คนเรามีเวรมีกรรมขึ้นมา เกิดมาแล้วถึงพิจารณา เวลาพิจารณาขึ้นมา บอกว่าผลของกรรมๆ

“ผมไม่ได้ทำอะไรเลย ยังไม่ทันเกิดเลย มันมีกรรมอะไรมันถึงพิจารณา”

เวลาทางวิทยาศาสตร์พูดอย่างนี้พูดเพื่อจะบิดเบือน พูดเพื่อจะให้เห็นว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ไม่มีเหตุผล

ปัญญาเกิดจากสามัญสำนึก มันจะเป็นภาวนามยปัญญาไปได้อย่างไร มันเป็นไปไม่ได้หรอก แต่เวลาเพราะคนที่มันเป็นไปไม่ได้มันถึงไม่เห็นที่มาของศีล สมาธิ ปัญญา

ศีลคือความปกติของใจ ใครที่ไม่ทำความผิดพลาดสิ่งใด นั่นแหละคือศีลสมบูรณ์ ถ้าเกิดสมาธิ สมาธิคือจิตที่ตั้งมั่น สมาธิคือจิตไม่ส่งออกไปคิดเรื่องโลกๆ แล้วถ้าเกิดปัญญา ปัญญารอบรู้ในกองสังขาร รอบรู้ในความคิด รอบรู้ในจิตของตน รอบรู้ในกิเลสค้นหาความทะยานอยากที่มันยึดมั่นถือมั่นในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม นั่นคือปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา ไม่ใช่ปัญญาเกิดจากการศึกษา

ศึกษามา ๙ ประโยค ดูลิ นักปราชญ์สมัยโบราณศึกษามาจบ ๙ ประโยคแล้วมาเขียนหนังสือเป็นวิชาการในพระพุทธศาสนา แหม! มันละเอียดลึกซึ้ง มันยอดเยี่ยม...นี่ก็โลกียปัญญา

มันนิยาม นิยายธรรมะ คือหลักการธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะเป็นธรรมชาตินี้แหละ แล้วขยายความเปรียบเทียบไว้ ด้วยวุฒิกาวะ ด้วยภูมิของเขา ใ้คนไปอ่าน “โอ้ย! มหัศจรรย์ มหัศจรรย์” นี่ไง นี่โลกียะ โลกียปัญญา ปัญญาทางวิชาการ แล้วมันแก้กิเลสได้ไหม

ถ้าแก้กิเลสได้ คนเขียนต้องเป็นพระอรหันต์ไปแล้ว ใ้คนที่แต่งธรรมะ แต่งนิยายธรรมะมา พวกนั้นต้องเป็นพระอรหันต์หมด แล้วเป็นใหม่ สึกออกไปมีครอบครัว เป็นใหม่ แล้วไปสร้างฐานะ บางคนสึกไป ๙ ประโยคกินเหล้าเมายาหัวปักหัวปำเลย เป็นใหม่ ไม่เห็นเป็นเลย

นี่โลกียปัญญา ปัญญาแบบโลกๆ แต่ก้จินตนาการกันแบบนี้ แล้วก้บอกว่าสมาธิไม่สำคัญ เพราะอะไร เพราะก้ทำสมาธิไม่เป็น กูไม่เคยรู้จักสมาธิเลย แต่ดูปัญญาภูมิ ยอดเยี่ยมๆ นี่ไง แล้วเขาก็จะหลงใหลอย่างนี้ไปตลอด

แต่ถ้าคำถามเขาทำอานาปานสติ เขากำหนดพุทโธ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา จิตสงบเข้ามาแล้วมหัศจรรย์มาก

เยอะมากที่เวลาใช้ปัญญาไป ปัญญาโลภียปัญญา ปัญญาที่เกิดจากจินตนาการ ปัญญาที่เกิดจากการกระทำ ใหม่ ๆ มันก็สดชื่น ใหม่ ๆ มันก็แจ่มชื่น ใหม่ ๆ ก็มหัศจรรย์ มหัศจรรย์ เพราะอะไร

เพราะแต่เดิมจิตนี้มันเป็นคนพาล มันพาลคิดแต่ทำร้ายตัวเอง พาลคิดแต่การทำลาย ทำแต่บาปกรรม เจตนาทำแต่บาปกรรม เย้ยหยันเหยียดหยามเขาไปทั่ว นี่ไง แล้วพอมันมีสติมีปัญญาขึ้นมา ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เท้าทันอารมณ์ของตน พอเท้าทันอารมณ์ของตน “อู้ฐ! นี่ก็มหัศจรรย์ไ้ นี่ปัญญาๆ” เพราะอะไร

เพราะฉันไม่เคยทำสมาธิ แล้วเดี๋ยวสมาธิมันจะเกิดขึ้นเอง แล้วเดี๋ยวสมาธิมันจะเกิดขึ้นมาพร้อมกับปัญญา ปัญญาที่พิจารณาไปแล้ว สมาธิจะมาทีหลัง

เราฟังมาเยอะมาก ฟังมาเยอะมากคือว่า คนที่ภาวนาไม่เป็น คนที่หลงใหลไปแล้วเขาพยายามจะแก้ตัว พยายามจะแก้ตัวว่ามันเป็นมรรค พยายามจะแก้ตัวว่าสมาธิมาทีหลัง พยายามจะแก้ตัวว่าสมาธิมาแล้วเป็นมรรคโดยสมบูรณ์ กลัวว่ามันจะไม่เป็นมรรค

ยิ่งแก้ตัวมันยิ่งผูกพันกับตัวมันเองไปตลอด เพราะการแก้ตัวคือมึ้งไม่รู้มาตั้งแต่ต้น ถ้าคนรู้มาตั้งแต่ต้นจะรู้ว่าผิด ไม่ต้องแก้ตัว นี่พยายามจะแก้ตัว แล้วแก้ตัวไปบ่อยๆ ครั้งเข้า แล้วคนที่ภาวนาไม่เป็นมันเยอะ มันก็เลยมีการเชื่อว่าสมณะไม่สำคัญ สมาธิไม่สำคัญ

เราก็ไม่ได้พูดว่ามันจะต้องสำคัญเลอเลิศไปขนาดไหนหรอก แต่เราจะมาพูดให้เห็นว่า ถ้าคนมันไม่รู้ไม่เห็นเวลามันพูดออกมา มันเปิดออกมาหมดแล้ว

ถ้าสมาธิไม่สำคัญ สมาธิไม่จำเป็น แสดงว่าสติคนไม่จำเป็น คนเราเกิดมาก็ไม่มีความจำเป็น พ่อแม่ของเราไม่ต้องมีความจำเป็น เราเกิดมาแล้วเรายอดเยี่ยม...อย่างนั้นหรือ

เฮ้ย! เอ็งพูดอย่างนั้นนะ นี่ถ้ามันพูดมันชี้ชัดเลยว่าในใจเอ็งคิดอะไร ในใจของเอ็งมีอะไร เป็นปมในใจ เพราะเอ็งมีปมในใจอย่างนั้นเอ็งถึงพูดออกมาอย่างนั้น แล้วพอพูดไปอย่างนั้นแล้ว

ทีนี้พอรู้ว่าพูดไปแล้วมันผิดพลาด โอ้โฮ! แก้วตัวเป็นพัลวันเลย “สมาธิเป็นหินทับหญ้า สมาธิมาที่หลังก็ได้”...ไร้สาระ

คนเราสมาธิจะมาได้หรือไม่ได้ มรรคต้องสำคัญ ศิล สมาธิ ปัญญาต้องสมบูรณ์ มันสำคัญมาตั้งแต่ต้น ถ้ามันสำคัญมันสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น เราจะไม่พูดอย่างนั้น

คนที่เห็นนะ คนที่กตัญญูกตเวทีจากมรรคจากผล เขาจะไม่เย้ยไม่หยันไม่เหยียบย่ำ ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

หลวงตาท่านพูดเลย ให้อพวกหมาบ้า หมาบ้ามันย้อนไปกัดหมดนะ มันย้อนไปกัดแม้แต่ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แต่ถ้าเป็นคนที่มีสติสัมปชัญญะทำไม่ได้ ทำไม่ได้หรอก มันฝืนใจตัวเองไม่ได้ ถ้าใจตัวเองมันเห็นผลแล้วมันฝืนใจตัวเองไม่ได้ แต่ถ้ามันยังทำอยู่นั้นแสดงว่ามันไม่มีหัวใจ มันไม่มีหัวใจเลย อย่าว่าฝืนใจ...ไม่มีหัวใจ ไม่มีสิ่งใดเป็นคุณงามความดี ไม่มีสิ่งใดที่เป็นที่น่าเคารพนับถือ ญ่ญ่ญ่อยู่คนเดียว เหยียบย่ำไปหมด นี่พูดถึงว่าสมาธิไม่สำคัญไฉน

โอ้! ที่พูดกันมาปากเปียกปากแฉะ สมณะมันเป็นสมณะ มันแกกเกิลไม่ได้ อานาปานสตินะ เวลาจิตมันฟุ้งซ่าน จิตที่มันผิดพลาด ผู้ที่กระทำแล้วผิดพลาดไปอย่างนี้มหาศาล แล้วถ้าเขาตั้งใจนะ กำหนดอานาปานสติ หายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธ พอจิตเขาสงบขึ้นมาก็ได้ บ้างเขาจะสังเวชตัวเขามหาศาลเลย

มีเยอะมากที่ย้อนกลับมาหาเรา “สมาธิสำคัญครับ สมาธิสำคัญครับ” เพราะพอจิตเขาสงบแล้ว สิ่งที่เขาบอกเขาใช้ปัญญากันไป เขาฝึกฝนกันไป ที่เขาจินตนาการกันไป มันเหมือนกับคนจนได้เงินบาทสองบาทพอดำรงชีพได้ มีค่าทั้งนั้นนะ คนทุกข์คนจนนะ มีใครมาช่วยเหลือเจือจานเรา เราจะซาบซึ้งบุญคุณของเขา

นี่ก็เหมือนกัน คนมันฟุ้งมันซ่าน เวลามาศึกษาธรรมะแล้ว ใช้ปัญญาในการศึกษา ธรรมะมาเปรียบเทียบ มันเห็นผลมันก็ปล่อยวาง นี่ปล่อยวางไง แต่มันไม่เคยทำสมาธิมันก็ว่ามัน ปล่อยวาง พอปล่อยวางแล้วเดี๋ยวกิเลสมันพุดขึ้นมา

พอกิเลสมันพุดขึ้นมา ใจธรรมะที่ศึกษามามันเป็นธรรมะข้างนอก เหมือนยา ยาที่มันอยู่ในตู้ กับใช้ที่อยู่ในร่างกายของเรา เวลาใช้มันพุดขึ้นมาแล้ว ยามันอยู่ในตู้ มันไม่อยู่ในร่างกายของเรา ธรรมะของพระพุทธเจ้าไม่ใช่ของเรา มันแก้ไม่ได้หรอก มันก็มีความทุกข์ความยากของมัน พอ ความทุกข์ความยากของมัน มันดีดดินแล้ว แล้วถ้าเขายังดีดดิน เขาหาทางออกไม่ได้

แต่ถ้าวันไหนเขาหายใจเข้าลึกๆ หายใจออกลึกๆ ที่เมื่อก่อนเขาถูกกั้นแหละ เมื่อก่อน เขาถูกเหยียดหยามนะ “สมณะแก้กิเลสไม่ได้ สมาธิเป็นหินทับหญ้า” ที่เขาถูก ถูกกั้นอยู่นั่นแหละ เขาถูกกั้นอยู่ แล้วเขาก็พยายามมาทำ พอจิตเขาสงบนะ พอจิตมันสงบเข้ามามันปล่อยวาง หมดนะ

คนเรานะ มันเครียด มันตึงเครียดมาทุกๆ อย่างเลย แล้วมันปลดปล่อยโล่งโล่งเลย มัน จะมีความสุขขนาดไหน มีความสุขไม่มีความสุขเปล่านะ พอมีความสุข จิตที่มันสงบแล้ว จิตที่ มันมีกำลังแล้วมันจะไปเห็นนิมิต มันจะไปเห็นกายต่างๆ แต่เขาไม่เคยเห็นกาย เขาเคยเห็นนิมิต เขาบอก โอ้โฮ! พอจิตสงบมีความสุขแล้วมันจะไปเห็นนั่นเห็นนี่ เขาเริ่มพุดแล้ว

เพราะเอ็งบอกว่า “นิมิต พวกที่สมณะเห็นนิมิต”

เอ็งยังไม่เคยเห็นมันนะ เพราะพอเอ็งตึงเครียด เอ็งมาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า เริ่มต้นพอเข้าใจสูตร มันก็พอปล่อยวาง แต่เวลานานเข้าๆ ยามันอยู่ในตู้ ใช้ มันอยู่ในเรา มันแก้ไม่ได้หรอก พอแก้ไม่ได้ก็พยายามจะมาพุดอะไรๆ

พอพุดโธมันสงบขึ้นมา หรือใช้อานาปานสติ จิตมันสงบ มันเกิดความมหัศจรรย์ มหัศจรรย์เพราะอะไร มหัศจรรย์เพราะเป็นสมาธิไง สมาธิที่มันบอกว่าหินทับหญ้านะ สมาธิที่

บอกว่าไม่จำเป็นนั้นนะ เพราะเอ็งไม่เคยเห็นงิ พอเอ็งเห็นขึ้นมา อู้ฮู! มหัศจรรย์ๆ มหัศจรรย์มันจะไปเห็นนิมิต พอเห็นนิมิตก็เข้าใจว่านั่นเป็นธรรมอีกนะ

มีมาหาเรา อู้ฮู! เมื่อก่อนดูถูกดูแคลนไปหมด พอทำสมาธิขึ้นมาได้ “โอ้โฮ! หลวงพ่อสุดยอดเลย เออ! หลวงพ่อ มันเห็นนิมิตนะ”

ก็มึงบอกว่าทำสมถะจะเป็นนิมิตงิ แล้วเวลามึงเห็นแล้วมึงมาบอก มึงทำไมไม่แก้มันล่ะ

ไม่แก้เพราะอะไร เพราะนี่เป็นคุณธรรม เห็นนิมิตขึ้นมามันคิดว่าเป็นธรรมอีกต่างหาก ...ยัง

เห็นนิมิต นิมิตเป็นดอกไม้มิทาง เวลาเดินทางไป สภาวะแวดล้อม สภาวะแวดล้อมในถนนหนทางในแต่ละชุมชนมันแตกต่างกัน สภาวะแวดล้อมที่มันดูมหัศจรรย์นะ ติดมันอีก

เขาไม่ได้ไปอยู่สภาวะแวดล้อมนั้น เขาให้เดินทางต่อไปเพื่อให้เข้าสู่มรรคสู่ผล

คนภาวนาไม่เป็นมันไม่รู้ไม่เห็นหรอก เทียบแต่วิเคราะห์วิจารณ์ แล้วมันพูดวิเคราะห์วิจารณ์แล้ววิเคราะห์วิจารณ์ไม่ถูกต้องด้วย ไม่สมความเป็นจริงด้วย

พอเวลามันสมกับความเป็นจริง เห็นนิมิตสิ่งใดเรารู้ รู้แล้วปล่อยวาง เรารู้แล้ว รู้แล้วกลับมาสู่ผู้รู้ของเรา ผู้รู้ของเรามันจะส่งประจักษ์ขึ้น มีกำลังขึ้นไป แล้วถ้ามันไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริงมันยิ่งมหัศจรรย์ขึ้นไปใหญ่เลย ยิ่งมหัศจรรย์เข้าไปใหญ่เลย

นี่งิ ใจดวงใดไม่มีมรรค ใจดวงนั้นไม่มีผล ถ้าใจดวงใดมีมรรค ใจดวงนั้นมีผล นี่คือมรรคแท้ นี่คือมรรคที่เกิดจากจิต นี่คือมรรคของเรา

ที่ศึกษาๆ มา มรรคของพระพุทธเจ้า แล้วเขาเอามาเขียนนิยายธรรมะวิเคราะห์วิจารณ์ อู้ฮู! มันก็ไม่จำเป็น นี่ก็ไม่จำเป็น

ลมหายใจก็ไม่จำเป็น ออกซิเจนก็ไม่จำเป็น คนเราอยู่ได้โดยสูดลมทางทวาร...มัน
เป็นไปไม่ได้หรอก มันตามข้อเท็จจริง ใครก็แล้วแต่จะฝันความเป็นจริงในโลกนี้เป็นไปไม่ได้ แต่
มันเป็นไปแล้ว ทั้งสังคมไทยเลย ทั้งสำนักปฏิบัติทั่วๆ ไปเลย

ถ้าพูดอย่างนั้นะ แสดงว่าสำนักนั้นภาวนาไม่เป็น ถ้าภาวนาเป็นนะ จะไม่ดูถูกศีล สมาธิ
ปัญญา เพราะสมาธิมันเป็นมรรค แต่เวลาดูถูกไปแล้วพยายามจะปิดกัน ปิดแผลของตนใจ “มันมา
ทีหลัง มันมาพร้อมกับปัญญา มันมาพร้อมกับจิตที่มันจะรวม” แก่ไปเรื่อย

นี่พูดถึงว่า โดยพื้นฐานของศีล สมาธิ ปัญญา

ฉะนั้น เวลาทำความสงบแค่นี้แหละ คนที่ไม่เคยสงบเลย พอสงบแล้วมันก็ว่า “โอ้โฮ!
มหัศจรรย์ นี่สุดยอดเลย”

สุดยอด ทำอย่างไรต่อ ศีล สมาธิ ปัญญา สมาธิเขามีไว้ทำไม

เขามีไว้แก่คนที่ทุกข์ๆ ยากๆ คนที่กำลังจะเป็นจะตาย มันได้มีสมาธิเป็นเครื่องอยู่ มันมี
สมาธิเป็นที่พึ่งที่อาศัย เวลาที่พึ่งที่อาศัยแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา มันจะก้าวหน้าไป

ถ้าไม่มีสมาธินะ มันเป็นโลกีย์ปัญญา เป็นปัญญาสามัญสำนึก เป็นปัญญาของโลกๆ
มันไม่ใช่ปัญญาของธรรม แล้วถ้ามันยังฝึกหัด เวลาเกิดสมาธิ เกิดความสงบแล้วฝึกหัดใช้
ปัญญา

หลวงตาท่านสอนใจ นั้นวิปัสสนาอ่อนๆ วิปัสสนาการรู้แจ้งกิเลสค้นหาความทะยาน
อยากในใจของเรา วิปัสสนาคือการรู้แจ้งในจิตของเรา จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะเรารู้แจ้งใน
จิตนี้ เราแก้ไขในจิตของเรา นี่คือการภาวนา

ฉะนั้น อธิบายถึงว่า ภาวนาอานาปานสติ กำหนดพุทโธ นี่ถูกต้องหรือไม่

เราจะบอกว่า ถ้าเวลาปฏิบัติ ทำมาตรฐานคือทำนั่งสมาธิ ทำมาตรฐานคืออานาปานสติ
ทำมาตรฐานคือพุทโธ กรรมฐาน ๔๐ ห้อง

แต่เวลาเราทำของเรา เขาบอกว่าเขาพุทโธไม่ได้ เขาพุทโธแล้วมันอึดอัด เขาถึงใช้อานาปานสติไปก่อน สุดท้ายแล้วเวลาจิตมันสงบแล้วมันส่งออก เขาถึงกำหนดพุทโธ

นี่คืออุบาย นี่คือการ การทำงานหน้างาน หน้างานนั้นเราต้องหาวิธีการที่เราพยายามจะทำงานของเราให้สำเร็จ

เวลาเราบอกว่า เวลานั้นสมาธิต้องหายใจเข้านี้พุท หายใจออกนี้โธ เราก็หายใจเข้านี้พุท หายใจออกนี้โธ มันมีอะไรมา เราแก้ไขอะไรไม่ได้เลยหรือ

แต่ถ้ามันเริ่มต้นจากคนที่อ่อนแอเนะ คนที่ไม่เอาไหน เวลาทำอะไรเราต้องมีสัจจะ เราต้องฝึกฝน ฝึกฝนเพื่อสัจจะเพื่อให้ข้ามวิกฤตินี้ไป

แต่ถ้าเวลาภาวนาไปแล้ว เพราะการภาวนาเรา เราภาวนา ๒๔ ชั่วโมง ภาวนาตลอดชีวิต มันจะมีอุปสรรคร้อยแปด ก็เลสมันจะพลิกจะแพลง

หลวงตาท่านบอก เวลากิเลสมันนอนหลับ โอ้โฮ! ภาวนาดีดี เวลากิเลสมันตื่นขึ้นมา ล้มลุกคลุกคลานเลย

นี่ก็เหมือนกัน กิเลส พอเราทำความสงบได้ พอกิเลสมันรู้ทันแล้วว่าจิตดวงนี้มันทำความสงบได้ จิตดวงนี้มีทางออก มันจะมีอุบาย มันจะมีทางมาหลอกมาล่อ เราจะใช้อุบาย อุบายวิธีการคือวิธีการต่อสู้กับมัน วิธีการพลิกแพลง

ฉะนั้นบอกว่า ถ้ากำหนดอานาปานสติได้มันก็เป็นประโยชน์

แล้วเวลาบอกว่า จิตออกไป ส่งออกไปแล้วค่อยมาพุทโธ

พุทโธก่อนก็ได้ อานาปานสติก่อนก็ได้ เราแก้ไขของเรา ทำอย่างไรก็ได้ให้จิตของเราสงบให้ได้ ถ้าจิตสงบแล้วให้เราจะลึกถึงวิธีการที่เราทำ จำสิ่งที่เราทำที่จิตมันลงสู่ความสงบนี้ได้ เป็นมาตรฐาน แล้วเราพยายามจะทำอย่างนี้

แล้วเวลาจิตมันก็ว่า “ไถ่คุ้มดีกว่า ไถ่นี้ดีกว่า ไถ่นี้ง่ายกว่า ไถ่นี้ยากกว่า” นี่มันจะทำให้เราผิดพลาด

การประพฤติปฏิบัติเหมือนการออกกำลังกาย การออกกำลังกายบ่อยๆ เพื่อสุขภาพกาย
แข็งแรง เราพยายามทำความสงบของใจขึ้นมาเพื่อสุขภาพจิต แล้วสุขภาพจิต เวลาออกกำลังกาย
มีแต่เหลือ แต่หายใจปลอดโปร่งหมดนะ สุขภาพแข็งแรง

**เราหัดภาวนา หัดภาวนาของเราเพื่อสุขภาพจิต ถ้าสุขภาพจิต เราก็ฝึกหัด
ภาวนาบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำของเราไป พยายามฝึกหัดหาวิธีการ**

นี้พูดถึงว่า ทำมาตรฐานการนั่งสมาธิ อานาปานสติหรือพุทโธ เข้าหรือออก อย่างนี้
ถูกต้องหรือไม่ มันอยู่ที่วิธีการที่เราจะแก้ไขของเราละ นี่ข้อที่ ๑.

“๒. การเดินจงกรมต้องมีท่าเดินที่ตายตัวหรือไม่ โยมเดินโดยกำหนดรู้เท้าเวลาเดิน คือ
กายคตาสติ”

ไฉนเราคิดของเขาไปนะ กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน จิตสงบแล้วพิจารณากาย แต่ถ้าเราจะ
ดูกายๆ มันเป็นการท่อง ดูการท่อง เพราะบางสำนักเขาบอกว่าให้เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เขาไม่
ท่องพุทโธนะ เขาท่องเกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ นี่การท่องเอาไป

แต่เวลาพระจะไปบวช บวชกับอุปัชฌาย์ อุปัชฌาย์ให้กรรมฐาน ๕ เกสา โลมา นขา
ทันตา ตโจ ให้ใช้สติให้ใช้ปัญญา ให้ใช้จิตพิจารณาให้ทะลุลม ขน เล็บ ฟัน หนัง นี่คำท่องเป็นคำ
บริกรรม การใช้ปัญญาคือการแยกแยะการพิจารณา มันคนละเรื่องกัน

ฉะนั้นบอกว่า ใช้กายคตาสตินี้ไม่ใช่ กายคตาสตินี้คือว่าปกติของเรา เราเดินจงกรม นั่ง
สมาธิภาวนาเพื่อความสงบ พอความสงบแล้ว จิตสงบแล้วไปเห็นกายานุปัสสนา เห็นกายแล้ว
นั่นจะเป็นวิปัสสนา ไฉนความเห็นอันหนึ่ง นี่เราแก้ไขตรงนี้ก่อน

ฉะนั้นบอกว่า สิ่งที่ว่าเดินจงกรมมีการตายตัวหรือไม่

เดินจงกรมเราก็เดินจงกรมไป ถ้าหายใจเข้านี้กพุท หายใจออกนี้กโธไป กำหนดอานา
ปานสติก็ได้ เดินจงกรมไป เดินจงกรม เดินจงกรมคือการกิริยาการเดิน เดินเพื่อให้จิตสงบ ที่นี้กิริยา

การเดิน ทำมาตรฐานคือทำเดิน แล้วเวลาเดินแล้วมันมีอุปาย อุปายคือความคิดที่ต่อสู้กับ ความคิดในใจของตน

ความคิดในใจของตน ก็เลสมันก็ใช้ความคิดนี้เข้ามาพลิกแพลงเพื่อให้เราล้มเหลว ถ้าเราตั้งสติของเราขึ้นมา เรามีสติปัญญาขึ้นมาว่าเราเห็นโทษของการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย เราเห็นโทษที่ปล่อยให้เกิด ปล่อยให้เกิดกิเลสมันจูงหัวใจนี้ไปกระทบกระเทือนข้างนอก ตอนนี้อยู่มาเดินจงกรมอยู่นี้เราก็ต้องการความสงบ ถ้าเราพิจารณาแล้วปัญญาเท่าทันกิเลส มันก็ไม่ชวนคิด ออกไปข้างนอก เราก็พุทโธของเราไป ใช้ปัญญาของเราไป

เดินจงกรม ทำมาตรฐาน ทำตายตัวไม่มี ถ้าทำตายตัวมีนะ พระพุทธศาสนามีปัญหาทันทีเลยละ เพราะคนที่พิจารณาเขาเดินไม่ได้ คนแก่คนเฒ่าเขาเดินไม่ได้ ทำนอนก็ได้ ยืน เดิน นั่ง นอน

แล้วเวลาเดิน ในสมัยพุทธกาลนะ พระโสดะเดินจงกรมจนฝ่าเท้าแตก เดินจงกรมไม่ไหว คลานไป คนที่เขามีศรัทธามีความมั่นคง เขาคลานก็ได้ เขากลับก็ได้ กลิ้งภาวนานะ คนที่จริงจังเขาทำจริงจังมากๆ

มันถึงทำมาตรฐานก็ทำเดินจงกรม แต่วิธีการอื่น วิธีการหลบหลีกอื่นมันมี นี่อุปายพิจารณาของเราไป

นี่พูดถึงว่า เขาถามถึงทำมาตรฐาน ทำเดินจงกรมที่มันตายตัวมีไหม

ฉะนั้น เพราะว่าถ้าเป็นครูบาอาจารย์ของเราละ เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาเพื่อจิตสงบ สำคัญคือว่าจิตสงบ จิตเป็นสมาธิ สำคัญว่าจิตเป็นสมาธิแล้วจิตยกขึ้นสู่วิปัสสนา เวลาวิปัสสนามันก็อยู่ในทำนอง อยู่ในทำเดินนั้นแหละ ทำเดินและทำนองเป็นทั้งสมถะ เป็นทั้งวิปัสสนา

เป็นทั้งสมถะคือทำความสงบของใจเข้ามาแล้วก็ยกขึ้นสู่วิปัสสนาก็ในทำเดินและทำนองนั้นแหละ ฉะนั้น เวลาทำนองเป็นกิริยา ฉะนั้น อุปายวิธีการที่จะพลิกจะแพลง จะต่อสู้ จะการกระทำ

มันจะพัฒนาของมันขึ้นเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป นี่พูดถึงการฝึกหัดภาวนา ภาวนาเพื่อให้หัวใจเรา เข้มแข็งนะ

ฉะนั้น เวลาที่เราทำ เรากลับไป กลับไปฝึกหัดภาวนา แล้วทำให้มันถูกต้อง เพราะที่เรา ภาวนากันอยู่นี้เราภาวนาเพื่อจิตสงบ เราภาวนาฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาใคร่ครวญในกิเลส ตัณหาความทะยานอยากในใจของเรา นี่พูดถึงบาทฐาน หน้าที่ หน้าที่ของคนที่มีสติมีปัญญา จะค้นคว้าหาอริยทรัพย์

คำว่า “ทรัพย์สมบัติ” ทุกคนก็แสวงหานั้น คำว่า “อริยทรัพย์” มันเป็นสมบัติของใจ แล้ว สมบัติอย่างนี้มันหาได้ยาก มันหาได้ยากเพราะอะไร เพราะคนไม่สนใจ

คำว่า “ไม่สนใจ” คือความไม่เชื่อ ไม่เชื่อหรือปฏิเสธนี่มันส่งออก เรามีงานทำ เรามี ความรับผิดชอบ เราเป็นผู้ยิ่งใหญ่ เราจะทำงานได้ประสบความสำเร็จ นี่งานทางโลก งาน สาธารณะที่มอบไว้ให้กับโลก

แต่งงานของเรา งานของเรายังไม่ได้ทำเลย แล้วไม่ทำ คิดว่ามันไม่มีความจำเป็น เพราะ ไม่มีใครรู้ใครเห็นถึงการทำความดีของเรา แต่ถ้าเราทำหน้าที่ที่การงานประสบความสำเร็จ ทุกคนจะชื่นชมเรา นี่มันเลยเป็นหน้าที่ที่เราเกิดมากับโลก เป็นผลงานของโลก ไม่ใช่ผลงานของ เรา

ถ้าผลงานของเรา เข้าสู่ป่าสู่เขา เข้าสู่ในห่องพระ เข้าสู่การกระทำของเรา ทำ อยู่คนเดียวไม่มีใครรู้ รู้แต่จิ้งจกตุ๊กแกมันเห็น แต่คนไม่เห็นหรอก นี่งานของเรา หน้าที่ ของเรา แล้วเวลาเลี้ยงชีพชอบ เลี้ยงชีพชอบในหัวใจของเรา หน้าที่การกระทำจะเป็น ประโยชน์กับเรา นี่ต้องเป็นคนที่จิตใจเข้มแข็ง จิตใจที่มีหลัก

ดูสิ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติมาตั้งแต่วัยรุ่น ท่านประพฤติ ปฏิบัติมาตั้งแต่เด็กๆ สามเณรน้อยบวชมาตั้งแต่เด็กๆ นะ ครูบาอาจารย์ของเราจะทั้งชีวิต ตั้งแต่เด็กน้อยจนชราภาพ จนชราคร่ำคร่า สิ้นชีวิตนี้ไป อยู่ในธรรมและวินัยนี้ อยู่ในเพศ

ของสมณะ อยู่ในการกระทำนี้ ท่านมีความสุขตั้งแต่ปฏิบัติจนมรณภาพไป นี่ครูบาอาจารย์ของเรา

นี่พูดถึงว่า ถ้าคนที่ไม่เห็นคุณประโยชน์ ไม่เห็นความดี เขาถึงไม่ทำ แต่ถ้าคนเห็นคุณงามความดี เห็นประโยชน์ เขาทำ เขาพอใจของเขา จบ

ถาม : เรื่อง “ชาวนากับสัมมาอาชีโว”

กราบรบกวนหลวงพ่อกับขอโอกาสถามเพื่อคลายความกังวล พอได้ฟังได้ฟังได้ฟังย้อนหลังของหลวงพ่อกับเรื่อง “สัมมาอาชีโว” หลวงพ่อได้ยกตัวอย่างว่าชาวนาเป็นสัมมาอาชีโว ตัวผมเองกำลังจะเปลี่ยนงานไปเป็นชาวนา แต่มีความกังวลเรื่องสัตว์ต่างๆ ที่อยู่ในนา กับการที่เราต้องฉีดยาต่างๆ กลัวจะเป็นบาป ขัดต่อธรรม ขัดต่อการภาวนา

ถ้าผมจะฉีดยา ผมอธิษฐานจิตบอกสรรพสัตว์ในแปลงนาก่อนจะฉีดยา แล้วใช้เวลา ๑-๓ วันในการหนีและย้ายถิ่น จิตผมไม่ประกอบไปด้วยเจตนาจะทำร้ายหรือฆ่าแกงกัน หรือเบียดเบียนเพื่อนเกิด เพื่อนแก่ เพื่อนตาย แล้วทำการฉีด แบบนี้ผมจะผิดศีล หรือทำให้ศีลของผมต่างพร้อยไหมครับ กราบนมัสการขอพระคุณหลวงพ่อย่างสูง

ตอบ : นี่คำถามเนาะ สัมมาอาชีโว สมัยพุทธกาล เราอ่านพระไตรปิฎก เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกบวช เวลาออกบวชแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม โอ้ย! มันเป็นข่าวที่ยิ่งใหญ่มาก กษัตริย์ในเมืองออกบวช ออกบวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามหาศาล

ชาติตระกูลใดออกบวชๆ ออกบวชเพราะอยากจะเป็นกษัตริย์ อย่างเทวทัต อย่างพระนันทะ อย่างพระอนนท นี่เป็นญาติพี่น้องขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยเชื้อสายทั้งนั้นนะ

ฉะนั้น เวลามีคนออกบวชกันมากๆ ในนครราชคฤห์ ในเมืองต่างๆ มันก็มีพี่น้องตระกูลหนึ่งว่า มีคนออกบวชมากมายเลย แล้วเราสองคนพี่น้องกับน้อง คนหนึ่งต้องออกบวช

ไอ้คนพี่บอกว่าผมจะบวช ให้น้องอยู่ ไอ้น้องก็บอกว่าผมจะบวช ให้อีกพี่อยู่ ต่างคนต่าง
อยากจะบวชทั้งนั้นเพราะอยากจะได้สัมมาอาชีวะนี่ไง

แล้วถ้าคนอยู่ มีคนเขาก็มานั่งคิดว่าเขาจะทำหน้าที่อะไร เรื่องการคิดคำนวณ เรื่อง
บัญชี เรื่องนั้น อันนี้ก็เป็นอาชีวะหนึ่ง มันต้องคิดต้องคำนวณร้อยแปด มันไม่สะอาดบริสุทธิ์อะไร
ทั้งสิ้น สุดท้ายแล้วนะ อาชีวะที่สะอาดบริสุทธิ์ สัมมาอาชีวะในสมัยพุทธกาล...ชาวนา

ชาวนาสมัยนั้นมันยังไม่มียาฆ่าหญ้า มันยังไม่มียาฆ่าสัตว์ มันยังไม่มีการทำลาย แต่
มันก็มีเรื่องการเผาไหม้ ถ้ามันมีขึ้นมาแล้ว สิ่งนี้สัมมาอาชีวะแล้วสัมมาอาชีวะจริงๆ นะ

ดูสิ เรื่อย่อนดูในประวัติศาสตร์โลก ประวัติศาสตร์โลก แต่เดิมมนุษย์ล่าสัตว์ ยังทำ
กสิกรรมไม่เป็น การทำเกษตร การทำกสิกรรมขึ้นมามันทำให้เกิดเมือง เกิดบ้านเมืองขึ้นมา พอ
เกิดบ้านเมืองขึ้นมา เพราะบ้านเมืองขึ้นมา คนต้องอาศัยอาหาร อาหารนี้สำคัญมาก สมัยก่อน
อาหารสำคัญมาก

เพราะสำคัญมากแล้ว สัมมาอาชีวะ สัมมาอาชีวะเพราะการเกษตรกสิกรรมมันเป็นเรื่อง
ไม่ทำร้ายใครไง สัมมาอาชีวะ อาชีวะที่ไม่สะอาดบริสุทธิ์ อาชีวะค้าอาวุธ อาชีวะค้าเรื่องการพนัน
อาชีวะการค้าเครื่องมือจับสัตว์ต่างๆ เพราะเวลาเรียนนักธรรมตรีมันจะมีทั้งนั้นนะ สัมมาอาชีวะ
แล้วก็มิจฉาอาชีวะต่างๆ เลือกกันมา

ฉะนั้น อาชีวะชาวนาๆ ในพระไตรปิฎกยืนยันเลย อาชีวะที่สะอาดบริสุทธิ์คือชาวนา ทีนี้
พอชาวนาขึ้นมาแล้ว เดียวนี้ชาวนา ชาวนาเป็นอาชีวะที่ยากจนที่สุดในประเทศไทย พอชาวนา
ทำมาแล้วมันต้องพ่อค้าคนกลาง พ่อค้าคนกลางกำหนดราคาหมดนะ

แต่ถ้าเป็นชาวนาที่ฉลาดนะ เพราะสิ่งทีมันจะแก้ไขได้มันต้องเกิดสหกรณ์ ถ้ามีสหกรณ์
มีกำหนดราคา ผู้ผลิตเป็นผู้ขายนี้สบายมากเลย แต่เพราะสังคมเมืองไง

สังคมไหนมีความร่มเย็นเป็นสุข สังคมไหนรักสามัคคีกันนะ มันจะส่งคนมาจะมาแห่มา
ทำลายทั้งสิ้นนะ ให้แตกกัน แล้วคนกลางกำหนด ชาวเราเลยเป็นชาวนาที่ทุกข์จน แต่อาชีพ
ของเราก็คงเป็นอาชีพอยู่ นี่มันเป็นเรื่องของสังคม

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าล้มมาอาชีพๆ อาชีพที่สะอาดบริสุทธิ์ อาชีพที่ดีงาม ถ้าอาชีพที่ดีงาม
เวลาเราเทศน์นะ เรายังบอกเลย เวลาเลี้ยงชีพชอบๆ มันไปเลี้ยงชีพเลี้ยงร่างกาย แล้วถ้าเป็น
มรรคๆ เลี้ยงชีพชอบๆ เห็นไหม

อารมณ์เวลาโกรธขึ้นมา เราเอาความโกรธ เราเอาโรคภัยไข้เจ็บยัดเข้าไปในหัวใจของเรา
เพราะจิตนี้มันส่วยอารมณ์ อาหารของจิตคือการส่วยอารมณ์ คือความคิดเป็นอาหารของจิต
จิตนี้มันหิวมันกระหาย อะไรมามันกินหมดนะ

ถ้าเป็นมรรคละเอียดเข้าไปนะ มันจะละเอียดเข้าไป นี่ล้มมาอาชีพ เวลาล้มมาอาชีพใน
มรรค นั่นอาชีพเลี้ยงชีพชอบ เลี้ยงชีพชอบคือตั้งปัญญาชอบ มีความชอบธรรม

**มีความชอบธรรมคือภาวนามยปัญญา ปัญญาที่ชำระล้างกิเลส นั่นนะเลี้ยงชีพ
ชอบ เป็นมรรคเป็นผลขึ้นมา มันละเอียดเป็นขั้นๆ เข้าไปนะ นี่เวลาคนปฏิบัติไป เห็น
ใหม่**

สังคมเราสังคมของชาวพุทธ เรื่องการอยู่ในสังคมนี้เรื่องหนึ่ง เวลาบวชพระขึ้นมาแล้ว
เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาปฏิบัติขึ้นมาเข้ามาสู่มรรคภายในหัวใจ นั่นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แล้ว
เวลามันเป็นมิจฉาหรือเป็นสัมมา นั่นก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

เป็นมิจฉาหรือเป็นสัมมา คือมรรคที่มีฉา คือทำความผิดพลาด มันเป็นมิจฉามรรค
ถ้ามันเป็นสัมมา **เทวเม ภิกขเว** ทางสองส่วนที่ไม่ควรเสพ อตตกิลมณานุโยค กามสุขัลลิกานุ
โยคนี้ไง สัมมาอาชีพะกับมิจฉาอาชีพะ เวลามันสมดุล มันเป็นกลาง กลางอย่างไร มันเป็นจริง
อย่างไร

นี่พูดถึงว่า ประพฤติปฏิบัติเข้าไปในใจของตนมันจะเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา
ที่ว่า มีหยาบ มีกลาง มีละเอียด เวลาในหยาบ ในกลาง ในละเอียด มันจะมีชั้นเข้าไปเป็นชั้นๆ
เข้าไป

ฉะนั้น สัมมาอาชีวะ ฉะนั้น เพียงแต่คำถามว่า พอดีมันไปพึ่งในโลฟิย้อนหลังก็ไปได้ยินเข้า
แต่เรื่องนี้มันไม่ต้องได้ยิน เพราะมันชัดเจนมาตั้งแต่ ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้ว มันอยู่ใน
พระไตรปิฎก เพราะว่าในพระไตรปิฎก เวลาชาติตระกูลต่างๆ ที่จะออกบวช หรือชาติตระกูล
ต่างๆ ที่เขาจะส่งมอบมรดกต่อกัน เขาถกเถียงกันเรื่องอย่างนี้ เพราะอะไร

เพราะธรรมดาสีใหม่ อย่างเรา ถ้าเราไม่สนใจพระพุทธศาสนาเลย เราก็เฉย แต่พอเรา
สนใจขึ้นมาแล้ว โอ้ย! สี ๕ สี ๔ สี ๑๐ มันจะวิเคราะห์หิวจี้แล้ว มันจะพยายามทำให้ดีขึ้น
ถ้าทำให้ดีขึ้น มันเป็นไปได้ มันเพื่อประโยชน์กับตน

เวลาคนเรา เหมือนเราทำวัคซีน ไปให้หมอที่มึนเจ็บน่าดูเลย ทำวัคซีนเพื่อป้องกันตัว พอ
คนเราศรัทธาขึ้นมาแล้วเราก็จะมีสี สีเป็นวัคซีนที่ป้องกันกิเลสในใจของตน

**เวลาคนถ้ายังไม่เห็นโทษ มันก็จะไม่เห็นคุณประโยชน์ เวลามันเห็นโทษขึ้น
มาแล้ว มันเห็นคุณประโยชน์ของศีล ของสมาธิ ของปัญญา**

โต้แย้งโต้เถียงกันว่าอะไรผิดอะไรถูกกันนะ แล้วเพื่อประโยชน์กับตน ฉะนั้น เวลาภาวนา
ไปแล้ว ใต้นั้นมันเรื่องโลกแล้ว โลกกับธรรม

เวลาเป็นธรรมๆ ที่ว่าเวลาปฏิบัติ “ปัญญาภายนอก ปัญญาภายใน ปัญญาภายนอก
คือความคิด ปัญญาภายในก็ดื่มเข้าไป มันอยู่ข้างใน”

โอ้โฮ! ฟังแล้วเรางเลยนะ มันภายนอกหมด ความคิดทั้งหมดเป็นภายนอก เวลา
ภายใน สัมมาสมาธิ ถ้าเป็นสมาธิขึ้นมามันย้อนกลับ นั่นล่ะจะเป็นภายใน ภายนอกกับภายใน
ตรงสมาธินี้แหละ

ความคิดทั้งหมด ใครคิดกันนะภายนอกหมด

ถ้าจะเป็นภายใน สัมมาสมาธิ พอสัมมาสมาธิจิตตั้งมั่น มันคิดจากจิต จิตมันอยู่ภายใน ย้อนกลับเข้ามา มันภาวนามันจะย้อนกลับเข้ามา

นี่พูดถึงว่า ถ้าสัมมาอาชีพร อาชีพขาวนา นี่ในพระไตรปิฎก เพราะเขาไม่ทำร้ายไม่ทำลายสิ่งใดทั้งสิ้น เวลาทำก็ทำมาเพื่อประโยชน์ มันเป็นอาหาร อาหารของชาวโลก

ฉะนั้น สิ่งที่ว่านี่อยู่ในพระไตรปิฎก หนึ่ง แล้วเวลาคนถาม ถ้าเขาเป็นอาชีพขาวนาอาชีพขาวนาเป็นสัมมาอาชีพร แต่ขาวนาสัมมาอาชีพรแล้วเราทำ หนึ่ง เรามีศีล ไม่มุสา ไม่ต่างๆ อันนี้เป็นเรื่องของเรานะ อย่างว่า อู๋! เราทำอาชีพรนี้มันเป็นอาชีพรที่ผิด อาชีพรที่ทำลายกัน เราจะทำอาชีพรที่สะอาดบริสุทธิ์

นี่เป็นแค่อาชีพร อาชีพรเป็นอาชีพร เพราะคนอยู่ในอาชีพรใด เขาเป็นคนโกงก็มี เป็นคนดีก็มี ทุกอาชีพรมีทั้งคนดีและคนเลว ทุกอย่างมีทั้งคนดีและคนเลว ใช้อาชีพรส่วนหนึ่ง เราจะบอกว่าเป็นอาชีพรแล้ว มีอาชีพรแล้วต้องมีศีล มีศีลแล้วต้องปฏิบัติที่ดี

แต่เขาปฏิบัติที่ดี เพราะคำถามเขาบอกว่าเขาอยากมีอาชีพรนี้ เพราะทำแล้วมันไม่เป็นบาปเป็นกรรม ไม่ขัดต่อธรรม ไม่ขัดต่อการภาวนา

ถ้าไม่ขัดต่อการภาวนา เรามีเป้าหมายไหม เรามีเป้าหมายเพื่อฝึกหัด เพื่อภาวนา เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วเราพยายามจะประพฤติปฏิบัติให้มีคุณธรรมขึ้นมา เราอยากได้อริยทรัพย์ อยากได้สัจจะจะได้ความจริงขึ้นมา

ฉะนั้น เวลาทำขึ้นมาแล้ว อย่างเช่น ถ้าอาชีพรของเขา ถ้าเขาจะฉ้อฉล เขาจะฉ้อฉลฐานจิตก่อน

ฉ้อฉลนะ มันมีอยู่แล้ว เราทำสิ่งใดเรามีเจตนาที่ดีทั้งสิ้น แต่ในเมื่อเราจะทำงาน มันมีสิ่งที่เกิดขวาง เราต้องทำอย่างนั้นนะ เราก็มีเจตนาที่ดี บอกก่อน เค้าจะก่อน เราบอกเขาก่อน

เหมือนคนเราทำสิ่งใด เราคุยกันเราเจรจากัน เจาะเพื่อความสงบระงับ ถ้าเจรจาไม่ได้ มันก็เป็นตามสิทธิ์ ตามสิทธิ์ที่เป็นจริง แต่ของเรา เรามีความเมตตา แม้แต่คน แม้แต่สัตว์ แม้แต่ทางโลก

ที่นี้บอกว่า การฆ่าสัตว์ฯ เวลาทำอาชีพเกษตรกรรม ฉีดยาฆ่าหญ้าฯ นี่ฆ่าสัตว์ ฆ่าแมลงไปมากมายมหาศาล อันนั้นมันเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งสิ้น

แต่ถ้าเราจะหลีกเลี่ยงได้ เราไม่ทำ เราใช้จุลินทรีย์ต่างๆ มันก็เป็นประโยชน์ได้ แต่มันก็เป็นความเหนื่อยยากขึ้นมา นี่พูดถึงเกิดมาแล้วมันมีความทุกข์ความยากอย่างนี้ นี่มันถึงเป็นสัจจะเป็นความจริงใจ

ทุกข์คือความทนอยู่ไม่ได้ แล้วเราจะแสวงหาทางออก เราต้องมีอาชีพ เราจะเป็นอาชีพชาวนา เราทำของเราได้ แล้วอย่างที่ว่านี้ทำได้ ทำได้ เพราะคนเรามันต้องทำ คนเราต้องมีอาชีพ คนเราต้องมีหน้าที่การงาน

ถ้าไม่อย่างนั้นก็มาบวชพระ บวชพระขึ้นมาก็ให้ขยันขันแข็ง เข้าออกบิณฑบาต แล้วมันกลืนศีลกลืนธรรม กลืนศีลกลืนธรรมหอมทวนลมณะ กลืนศีลกลืนธรรมของเรา สิ่งที่เป็นบิณฑบาตมีมาทั้งนั้นนะ

ในพระไตรปิฎกเราอ่านมาสองรอบ ในพระไตรปิฎกนะ มีแต่พระสืวลีที่ว่าอุดมสมบูรณ์มาก พระที่ขาดแคลนมาก พระที่ทุกข์ยากมาก แล้วพระแต่ละองค์ที่เข้าไปประพฤติปฏิบัติในป่า แล้วไปเจอวิกฤติ ไปเจอผี ไปเจอสิ่งมหัศจรรย์ วิ่งมารายงานพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าแก้ ในพระไตรปิฎกเยอะเยอะ แต่มันก็ไม่ใช่เรื่องของเรา

เวลาเราปฏิบัติ เราศึกษามาจากครูบาอาจารย์ ไปปฏิบัติมา มีทุกข์มียากอย่างไรมา หลวงปู่มันสั่งอย่างไรมา อ่านไปแล้วก็ไม่ใช่เรื่องของเรา เวลาเรื่องของเราจริงๆ ขึ้นไปหาหลวงตา หลวงตาตีบตกกุฎิเลย

ถ้าเรื่องของเร เรื่องของเรา เราจะถามเองไง ถ้าเรื่องของเรมันเรื่องโดยตรงเลย นี่ที่หาครูหาอาจารย์หาอย่างนี้ หาครูหาอาจารย์ หาครูหาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติที่เป็นแบบอย่าง

แล้วเป็นแบบอย่างที่ดีนะ แล้วมันแบบว่ามันลงใจใจ ลงใจคือแบบว่ามีนิสัย ได้ นิสัย เห็นคุณค่าของท่าน เห็นคุณค่าของท่านแล้วพยายามทำให้ใจเราเห็นคุณค่า ให้ใจเรามีคุณค่า พอใจเรามีคุณค่าขึ้นมามันจะเกิดมรรคเกิดผล แล้วมันเข้าใจหมดเลย มันเข้าใจหมดเลย มันเข้าใจเรื่องกิเลส เข้าใจเรื่องวิธีการค้นคว้าหากิเลส เข้าใจเรื่องภาวนามยปัญญาที่ต่อสู้กับกิเลส

หลวงตาท่านเทศน์นะ โอ้โฮ! มันน่าดูเลยนะ ระหว่างกองทัพกิเลสกับกองทัพธรรมที่เข้าประหัดประหารกันนะ กองทัพธรรม กองทัพธรรมคือศีล สมาธิ ปัญญา กองทัพกิเลสคือความยึดมั่นถือมั่น คือความเห็นแก่ตัว เวลามันเข้าไปเผชิญกันนะ โอ้โฮ! เพราะอะไร

เพราะมันเกิดในหัวใจของท่าน ที่ท่านเทศน์ฯ เวลาจิตของท่านดี มันเกิดเป็นกองทัพธรรม ศีล สมาธิ ปัญญา มรรคมันสมบูรณ์ไง เข้าประหัดประหารกับกิเลส กิเลสคือความหลงใหล กิเลสคือความผิดพลาด กิเลสคือความเห็นแก่ตัวในใจ เวลาสู้กันนะ มันหนีหมดนะ กองทัพธรรมชนะ

ท่านบอกว่า หัวใจเหมือนเก้าอี้ดนตรี ถ้ากองทัพธรรมชนะมานั่งอยู่บนเก้าอี้นั่น โอ้โฮ! มีความสุขมาก แต่ถ้าวันไหนสติ สมาธิมันอ่อนแออะ กองทัพธรรมอ่อนแออะ กิเลสมันโหมเข้าใส่ละ มันได้มานะ เราเชื่อมันหมดเลยนะ กิเลสได้นั่งเก้าอี้นั่นนะ โอ้ย! ธรรมหายหมดเลย

เวลาหลวงตาท่านเทศน์นะ ท่านพูดถึงกองทัพธรรมกับกองทัพกิเลสต่อสู้กันประหัดประหารกันบนหัวใจท่านนะ ฟังแล้วมันสนุก เพราะอะไร เพราะเหมือนเราดูหนังเลย มันชัดเจนเลย แต่คนไม่เคยภาวนาไม่รู้ มันมีด้วยหรือ กองทัพกิเลสหรือ

คนถามบ่อย เอ้ย! มีกองทัพกิเลสด้วยหรือ มีกองทัพธรรมด้วยหรือ...แสดงว่าไฉนไม่เคยเห็นศีล สมาธิ ปัญญา ไฉนไม่เคยเห็นกองทัพกิเลส แล้วเขาไม่เคยมีสติปัญญาต่อสู้กับกิเลสเขาเลย

มันมีกองทัพกิเลส กองทัพธรรม กองทัพธาตุชั้นธต่อสู้ประหัตประหารกัน ฉูย! มันเกิด
อย่างนั้นจริงๆ แล้วมันเกิดขึ้นมา นี่ไง ดวงใจดวงใดไม่มีมรรค ดวงใจดวงนั้นไม่มีผล

ดวงใจดวงนั้นมีมรรค มีมรรคคือมีกองทัพธรรมต่อสู้กับกองทัพกิเลส ที่กองทัพธรรมมัน
ไปจิกหัวมันมา ไปจิกหัว ไปเห็นมัน ลากมันออกมา ลากออกมาจากที่ซ่อนแล้วมาพิจารณา
ใคร่ครวญโดยวิปัสสนา

วิปัสสนาคือการรู้แจ้งในกิเลสต้นหาความทะยานอยากในการคลี่คลาย นั่นนะ กองทัพ
กิเลส-กองทัพธรรม ต่อสู้กันท่ามกลางหัวใจ

แล้วเวลากองทัพธรรมมันประหัตประหารจนชำระหมดสิ้น พลิกฟ้าคว่ำดิน เอโก ธมฺ
โม ธรรมอันเอก เอวัง